

Wiersze zebrane

Janusz Stanisław Pasierb

Wiersze zebrane

TOM
I

bernardinum
PELPLIN 2021

Nazwa własna zadania realizowanego w ramach programu
Literatura 2021: wydanie w czterech tomach dzieł poetyckich
ks. prof. Janusza Stanisława Pasierba

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury

Redakcja
Maria Wilczek
Ewa Wiorko
Tomasz Tomasiak

Przypisy
Tomasz Tomasiak

Projekt okładki według pomysłu
Ewy Wiorko

Zdjęcie na obwolucie
archiwum **Marii Wilczek**

© Copyright by Maria Wilczek, 2021

© Copyright by Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., 2021

© Copyright by wybór i opracowanie Ewa Wiorko, Tomasz Tomasiak

Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o.
ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin
tel. +48 58 536 17 57, fax +48 58 536 17 26
bernardinum@bernardinum.com.pl
www.bernardinum.com.pl

Skład, druk i oprawa
Drukarnia Wydawnictwa „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

ISBN 978-83-8127-650-4 (SERIA)
ISBN 978-83-8127-651-1 (TOM I)

PASIERB WRACA

Poetycka twórczość ks. Janusza Stanisława Pasierba – choć wymagająca niekiedy erudycji i wtajemniczenia w sztukę europejską – zawsze miała swych admiratorów. To dzięki nim z księgarń znikwały kolejne zbiory i wybory wierszy poety – wydawane także po jego przedwczesnej śmierci w 1993 roku. Najwierniejsi spośród jego czytelników oczekiwali jednak na coś więcej – nie tylko na sukcesywnie ponawiane wznowienia dawnych książek, ale przede wszystkim na edycję, która pomieściłaby całą spuściznę liryczną pisarza i opatrzyła ją stosownymi komentarzami. Ich nadzieje okazały się niepełne. Oto i zbiór, który mieści wszystkie wiersze opublikowane w książkach Pasierba, a także inedita opracowane przez Marię Wilczek i Ewę Wiorko. Teksty zostały opatrzone objaśnieniami pióra Tomasza Tomasiaka. Mamy do czynienia z edycją budzącą zaufanie, z pracą badaczy mających na swym koncie opracowania książkowe i artykuły poświęcone liryce pisarza.

I. Mieszkaniec wielu krain

Wiemy to z jego esejów. Janusz Stanisław Pasierb uważał, że czymś najważniejszym – w życiu i w sztuce – jest *tonos*: napięcie „bycia pomiędzy”. Był mieszkańcem wielu miejsc i obszarów. Gdyby kazano mu określić, w którym czuł się najlepiej, byłby zapewne w kłopotcie. Urodził się 7 stycznia 1929 roku w Lubawie. Lata II wojny światowej spędził w Żabnie koło Tarnowa. W 1947 roku ukończył liceum ogólnokształcące w Tczewie, w tym samym roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Po przyjęciu święceń kapłańskich w 1952 roku zrazu pracował jako wikariusz w diecezji pelplińskiej,

SPIS TREŚCI

Wojciech Kudyba, *Pasierb powraca*..... 5

KATEGORIA PRZESTRZENI (1978)

LUSTRA

Poezja dzisiaj	18
Powrót do źródeł czasu	19
Carpe diem	20
Nic już nie będzie naprawdę	21
Do ziemi	22
Powołanie	23
Przez ogień	24
Piasek	25
Malarstwo	26
Taniec	27
Muzyka	28
Inność.....	29
Bliźni	30
Szukanie Adama	31
Odwiedziny	32
Jego godzina	33
Pod warunkiem	34
Wiadomość.....	36
Écorché	37
Wielkie religie	38
Na górze Nebo	39
*** (W gruncie rzeczy...).....	40
Znaki	41
Piosenka Teodorakisa	42
Requiem imperfectum	43
Podobieństwo.....	44
Zaduszki jazzowe.....	45

Wybór	46
Ciała zmartwychwstanie.....	47
Lustra	48

STARSZE OD NAS WSZYSTKICH

Morze Śródziemne	50
Rzymskie lato	51
Minotaur.....	52
Łódź Dionizosa.....	54
Biegnący.....	55
Klasyczna sytuacja.....	56
Szczeńliwe zakończenie.....	57
Do Apollina.....	58
Eros.....	59
Światło samotne.....	60
Dedalowie.....	61
Uczeń Pitagorasa	62
Wiadomość o bitwie.....	63
Wystawa.....	64
Notatki sycylijskie.....	65

LATO HISZPAŃSKIE (1973)

Corrida w San Sebastian.....	68
Byk.....	69
*** (Hiszpania jest dowodem...)	70
Nawarra	71
Puente la Reina	72
Katedra w Burgos (I).....	73
Katedra w Burgos (II)	74
Cristo de Las Lagrimas Jana de Mostaert w Burgos	75
San Nicolas de Bari w Burgos	76
Monasterio de las Huelgas Reales	77
Cartuja de Miraflores w Burgos.....	78
Owce	79

Szukanie w Saragossie.....	80
Spotkanie	81
Hiszpańskie oczy	82
Somosierra.....	83
W kawiarni.....	84
W Prado.....	85
Na obraz alegoryczny Filipa z Szampanii, w Prado	86
Na obraz Anonima Bolońskiego (w. XVII) przedstawiający Kupida, w Prado.....	87
Zurbarán	88
Madrigal de las Altas Torres.....	89
Ávila, klasztor Wcielenia	90
Uniwersytet	91
Na kapitele w Casa de las Dueñas	92
Na pierwsze patio w tym klasztorze.....	93
Pomnik Unamuna w Salamance.....	94
Akwedukt maszeruje przez Segowię.....	95
Toledo.....	96
Synagoga Zaśnięcia	97
Mit	98
Mezquita	100
Noc w Kordobie.....	101
Ogrody Generalife.....	102
Sztuka arabska.....	103
Katedra w Sewilli	104
Grobowiec Kolumba	105
Cristo de Gran Poder	106
*** (Chrystusowie Madonny hiszpańskie...).....	107
Nuestra Señora de los Desamparados	108
*** (Chrystusowie romańscy...)	109
Sardana	110

Z BLISKA	
Notatka o powrocie jesienią.....	112
Na autostradzie	113
Popołudnie w Trewirze.....	114
Pielgrzymka.....	115
Notre-Dame	116
Park jesienią	117
Sainte Chapelle.....	118
Île de France.....	119
Miasto niemieckie (Stuttgart)	120
Monachium	121
Serce starej kobiety	122
Korzyści	123
W drodze	124
Dachau	126
„Zwiastowanie” Stwosza	127
W piątek o trzeciej.....	128
Galeria współczesna.....	129
Może to jest o ochronie zabytków	130
„Kuszenie św. Antoniego” Boscha	131
Autoportret starego Rembrandta	132
Szlarafia ale czujność nie zawadzi	133
Piosenka wojskowa.....	134
„Mojżesz” Chagalla	135
Dwa portrety kardynała Pietra Bembo.....	136
Cmentarz żydowski w Pradze	137
Miasto szczęścia.....	138
Daulatabad	139
Gomateszwara.....	140
Benares opowiedziane	141
Przez wodę i krew.....	142
Protest	143
Późna jesień.....	144
Temat kaszubski.....	145

Lato 1976	146
Witraz Wyspiańskiego u Franciszkanów.....	147
Co komu pisane	148
Sztuka.....	149

RZECZY OSTATNIE I INNE WIERSZE (1980)

SZUKANIE

To samo słowo.....	154
Przypowieść o Ojcu.....	155
List do Hioba.....	156
Po południu.....	157

ECHA

Rozmowa o Franciszku.....	160
---------------------------	-----

RZECZY OSTATNIE

Wierzę.....	164
Słowo	165
Syn marnotrawny	166
Ojcze nasz.....	167
Rewolucja Jezusa	168
Ogrójec.....	169
Popielec.....	170
Łazarz.....	171
Rzeczy ostatnie.....	172

ZDEJMOWANIE PIECZĘCI (1982)

poniżej blasku	175
poranek.....	176
Żarnowiec jesienny	177

ptak.....	178
plaża	179
pożegnanie	180
Polska wiejska	181
pytanie o wilki.....	182
pierwszego września	183
a serce.....	184
Forum Romanum.....	185
inwokacja.....	188
Pomnik deportowanych w Paryżu	189
zapamiętać wyspę.....	191
wspomnienie z Prowansji (1959)	192
przechodnie.....	193
południe w Notre-Dame	194
inauguracja.....	195
sadzawka.....	196
piękno	197
spotkanie.....	198
staruszka w muzeum.....	199
dłaczego	200
w Paryżu	201
Nike	202
wcześniej.....	203
nad Atlantykiem	204
głowa króla	205
portret z Fajum	206
kodeks Hammurabiego.....	207
Bitwa.....	208
Gioconda	209
Natchnienie poety	210
Wiosna albo Raj ziemski	211
Warsztat cieśli Józefa	212
kotwica.....	213
loci communes.....	214

Magdalena	215
Villa Borghese	216
wśród kwiatów	217
galerie.....	218
metoda porównawcza	219
o czym nie mówi radio	220
litanie.....	221
wjazd triumfalny.....	222
życzę ci losu tej nimfy	223
lot na północ	224
ślub	225
noc	226
dialog.....	227
Anath albo o pożytku historii religii.....	228
mecz	229
panu od polskiego	230
dom	231
poeta.....	232
twoja godzina	233
Mojżesz i Jozue.....	234
wspólnik.....	235
Trzęsacz.....	236
nadzieja.....	237
Kutna Hora.....	238
miłość późna	239
*** (jak żyć...)	240
*** (kiedy / biało-czerwona...)	241
łaska.....	242
wizyta	243
neoklasycyzm	244
miłość ukrzyżowana.....	245
morze i piasek	246
dyptyk z centurionem	247
światło które wtedy widać	248

mówi mieszkaniec Sparty.....	249
dwoje.....	250
*** (każda miłość...)	251
Rodin.....	252
*** (otwórz drzwi...)	253
Stralsund.....	254
lekcja średniowieczna.....	255
Passacaglia.....	257
przerwa.....	258
uprawa ogrodu.....	259
czasami życie.....	260
sens.....	261
ostinato.....	262
późno.....	263
nowa teologia.....	264
natychmiast.....	265
jesień.....	266
na wschód od Warszawy.....	267
stąd.....	268
szpital chorych na raka.....	269
Kraków, koniec maja, wieczorem.....	270
andante.....	271
zwierzenia obiektywne.....	272
przedwiośnie na wyspie.....	273
wrażenie szczęścia.....	274
żaglowce i pociągi.....	275

PRZEKŁADY

<i>Federico Garcia Lorca</i> , Piosenka o jeźdźcu.....	278
<i>Federico Garcia Lorca</i> , De profundis.....	279
<i>Salvatore Quasimodo</i> , List do matki.....	280
<i>Salvatore Quasimodo</i> , I nagle zapada wieczór.....	281
<i>Salvatore Quasimodo</i> , Na gałęziach wierzb.....	282
<i>Salvatore Quasimodo</i> , Barwa żelaza i deszczu.....	283

<i>Hans Magnus Enzensberger</i> , Objęcie ziemi.....	284
<i>Hans Magnus Enzensberger</i> , Zasypianie.....	285
<i>Hans Magnus Enzensberger</i> , Czytanka dla starszych dzieci.....	286

WIIERSZE RELIGIJNE (1983)

U św. Idziego w Bardejowie.....	289
Jubileusz.....	290
Audycja.....	291
Wszystko.....	292
Kościół.....	293
Wczoraj około siódmej.....	294
Ave Verum.....	295
*** (nocą kiedy...)	296
Viscera per vulnera.....	297
Koniec listu.....	298
Człowiek.....	299
Wieczera.....	300
Sny.....	301
Pierwsze światła.....	302
Gdyby.....	303
Deszcz.....	304
W Rzymie.....	305
Każdy dzień.....	306
Madonna z Dzieciątkiem.....	307
Magdalena.....	308
Ekstaza świętej Teresy.....	309
W ten dzień.....	310
13 maja.....	311
*** (wieże kościołów...)	312
Prywatnie.....	313
Już po wszystkim.....	314
Przejście.....	315

Noli me tangere.....	316
Studnia	317
Droga.....	318
Nim się to stanie	319
Dom.....	320
Chasydzi na lotnisku.....	321
Płaskorzeźba w Naumburgu	322
Anioł zmartwychwstania.....	323
Trzej królowie	324
Ciało	326
Może cię spotkać wszędzie.....	327
Wagary	328
Przed Komunią	329
Stare kobiety w kościele	330
W dłoniach.....	331
Widzenie.....	332
Droga krzyżowa.....	333
Egzorcyzm	334
Saint Gervais	335
Dziękczynienie.....	336
Obejmowanie.....	337
Genesis.....	338
Skąd.....	339
Psalm.....	340
PRZYPISY	341

Wiersze zebrane

Janusz Stanisław Pasierb

Wiersze zebrane

TOM
II

bernardinum
PELPLIN 2021

Nazwa własna zadania realizowanego w ramach programu
Literatura 2021: wydanie w czterech tomach dzieł poetyckich
ks. prof. Janusza Stanisława Pasierba

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury

Redakcja
Maria Wilczek
Ewa Wiorko
Tomasz Tomasiak

Przypisy
Tomasz Tomasiak

Projekt okładki według pomysłu
Ewy Wiorko

Zdjęcie na obwolucie
archiwum **Marii Wilczek**

© Copyright by Maria Wilczek, 2021

© Copyright by Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., 2021

© Copyright by wybór i opracowanie Ewa Wiorko, Tomasz Tomasiak

Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o.
ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin
tel. +48 58 536 17 57, fax +48 58 536 17 26
bernardinum@bernardinum.com.pl
www.bernardinum.com.pl

Skład, druk i oprawa
Drukarnia Wydawnictwa „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

ISBN 978-83-8127-650-4 (SERIA)
ISBN 978-83-8127-652-8 (TOM II)

CZARNA SKRZYNKA
(1985)

SPIS TREŚCI

CZARNA SKRZYNYKA (1985)

CZARNA SKRZYNYKA 1981–1982

czarna skrzynka	8
braterstwo	9
krwotok.....	10
wykonało się.....	11
nie można	12
mors et amor I.....	13
mors et amor II	14
w pobliżu serca	15
historia współczesna	16
*** (przeraża mnie moja...)	17
poeta jest twoim bratem	18
rozmowa o poecie.....	19
pożegnanie	20
pozwolenie na ból.....	21
*** (czasem noc już umiera...)	22
wewnątrz.....	23
sen.....	24
krzyk.....	25
spuścizna.....	26
pytanie.....	27

POCZUCIE RZECZYWISTOŚCI

poczucie rzeczywistości.....	30
trzeciego kwietnia.....	31
pierwszy pogodny dzień	32
opis	33
*** (nie żyję...).....	34
*** (dobrze było poezji...).....	35
syreny	36
dobrze że jeszcze nie	37

lekcja mitologii	38
dostrzec.....	39
Europa jutra.....	40
przechodzący	41
dionizje	42
wakacje.....	43
<i>Leopold Sédar Senghor, Tu as gardé longtemps....</i>	44
rozmowa z miastem	45
<i>Jean Illel, Uwaga.....</i>	46
nareszcie serce.....	47
accepto mortis nuntio	48
dwa miasta.....	49
„maj w poezji”	50
* * * (od rana mży...)	51
* * * (a za tymi szarymi oknami...).....	52
być poetą konwencjonalnym	53
rondo	54
pamiętka	55
deszcz późnym popołudniem	56

LEKCJA OCEANU

lato opuszcza mnie nad morzem.....	58
port	59
Atlantyk	60
kontynent.....	61
niepamięć	62
odpływ	63
możliwość początku	64
<i>Paul Eluard, Nudité de la vérité.....</i>	66
<i>Paul Eluard, Ta chevelure d'oranges .....</i>	67
czekanie na zachód.....	68
zaorane wzgórze	69
pod ciężarem	70
dwudziestoma palcami	71

<i>Henry Newman, That sens of ruin.....</i>	72
koniec	73
wtedy	74
zaproszenie	75
odjazd znad morza	76

CHIOSTRO 1981

1. żarna.....	78
2. czerwcowy poranek.....	79
3. inwokacje.....	79
4. dyskobol.....	79
5. pięściarz	80
6. malowany ogród	80
7. narodziny Afrodyty.....	80
8. mozaika.....	80
9. Apollo Kitharodos.....	81
10. kara.....	81
11. takie piękno.....	81
12. zakochani.....	82
13. pochwała.....	82
14. różnica	82
15. sarkofag dziecka	83
16. maski.....	83
17. pelargonie.....	83
18. Afryka	83
19. oleandry.....	84
20. głowy.....	84
21. kotwica.....	84
22. chiostro	85
23. wyjście.....	85
24. następnego dnia.....	85
rzymski wieczór	86
przyływ	87
stare rzeczy	88

Terracina.....	89
Simonetta.....	90
lęk.....	91
wróżba.....	92
*** (kiedy bezsenność życia...)	93
Judyta ze służącą.....	94
Vermeer.....	95
Rembrandt.....	96

DNI I ZAJĘCIA

dni i zajęcia.....	100
pod słońce.....	101
jesień w Brabancie.....	102
bluszcz.....	103
w Wirginii.....	104
port Chester.....	105
w listopadzie.....	106
pisać.....	107
telefon.....	108
kiepsko.....	109
zwykły sen.....	110
powoli.....	111
zawsze.....	112
<i>Federico Garcia Lorca</i> , Umarłem o świcie.....	113
*** (trzymam oburącz...)	114
*** (próbuję uciszyć serce...)	115
taka miłość.....	116
dobranoc.....	117
tylko nocą.....	118

KOZIOROŻEC (1988)

ave.....	121
koniec.....	122
surf w październiku.....	123
*** (linię tynki...)	124
19 października 1984.....	125
Pasolini.....	126
gwiazda.....	127
piosenka.....	128
metro.....	129
ad astra.....	130
poznanie.....	131
ciało.....	132
skrzypek.....	133
wiejskie kobiety.....	134
nauka.....	135
SCV.....	136
ostatnie autobusy.....	137
jak być.....	138
*** (marre marre marre...)	139
w drodze do biblioteki.....	140
owoc.....	141
telefon.....	142
wdzięczność.....	143
polonez z trzema cytatami.....	144
zimowy Rzym.....	146
Polacy w Rzymie w XIX wieku.....	147
żongler.....	148
owocobranie.....	149
jest ich więcej niż dwa.....	150
przez okno biblioteki.....	151
długie popołudnie.....	152
esprit d'escalier (I).....	153

esprit d'escalier (II)	154
dziecinne strachy	155
zima śródziemnomorska	156
zimowy dzień	157
nostalgia	159
morskie dialogi	160
Bogu dzięki	161
zodiak	162
tak samo	163
burza o świcie	164
morze wewnętrzne	165
Hamlet	166
pióra	167
*** (zamilknij wreszcie...)	168
piękno, szczęście	169
katakumby	170
kasztany	171
sen	172
żeby	173
woda	174
wielkie słowa	175
wyprawa	176
tors	177
fletnista	178
pojechać do Wenecji	179
mała muzyka o zachodzie	180
Chaplin w Lubawie	181
wigilia	182
wewnętrzna muzyka	183
bębny	184
o naturze światła	185
pomnik	186
Sąd Ostateczny w kaplicy Świętego Sylwestra	187
zabawa sylwestrowa	188

wizyta noworoczna	189
*** (klęczysz skulony...)	190
Pan Tadeusz	191
mała zakonnica	192
Pino	193
rzymska zima	194
przedrzeźnianie	195
koziorożec (I)	196
Sauroktonos	197
mleko	198
*** (teraz wiem jak wielka...)	199
„pokazał ręką na serce”	200
Koloseum	201
koziorożec (II)	202
„poezja kapłańska”	203
widok	204
Polihymnia	205
las samobójców	206
inferno	207
in extremis	208
bo to jest erotyzm	209
urbi et orbi	210
na podwórzu	211
Minucius Felix	212
jak	213
okaleczone rzeźby	214
1944/45	215
torso	216
Hexameron iv, c. 10	217
depresja	218
okno	219
ekspedycja na biegun	220
szansa	221
pożytek podróży	222

ukrzyżowanie w glorii.....	223
Święte Oficjum.....	224
in urbe.....	225
głowa.....	226
dwie trzy twarze to wszystko (I).....	227
dwie trzy twarze to wszystko (II).....	228
gra.....	230
przygotowanie.....	231
egzekucja.....	232
neofita.....	233
luty 85.....	234
nawrócenie Szawła.....	235
brak przepisów.....	236
o ciąży.....	237
trzecia niedziela w roku.....	238
powieść współczesna.....	239
alegoria.....	240
*** (śniłem się sobie...).....	241
ziemia.....	242
pożegnanie Schodów Hiszpańskich.....	243
waga.....	244
karnawał.....	245

WNĘTRZE DŁONI (1988)

PRAWO CIĄŻENIA

Pytania.....	250
Ta sama płyta.....	251
Porwanie.....	252
Wyrok.....	253
*** (lato podobne...).....	254
Bracia Karamazow.....	255
Środa.....	256

Znów wiosna.....	257
Lato.....	258
Wieczór.....	259
Cmentarze nad Dunajcem.....	260
Obietnice.....	261
Po lekcjach.....	262
*** (tak często...).....	263
Czekaj.....	264
*** (zostaw mnie...).....	265
Pora deszczu.....	266
Początek zimy.....	267
Notatka.....	268
Ubieranie choinki.....	269
*** (biedne czułe psy...).....	270
Na Sylwestra.....	271
Nie jesteś Bogiem.....	272
Upadek.....	273
*** (kiedyś dostrzegłem...).....	274
Póki co.....	275
Jak Chińczyk.....	276
S. O. S.....	277
Na strychu.....	278
Wówczas.....	279
Witaj miasto ucieczki.....	280
Wszystko za późno.....	281
Powrót Janusza Korczaka.....	282
Ornitologia pastoralis.....	283
Jagoda.....	285
Znaczenie czasu.....	286
Brak.....	287
Stało się weselej.....	288
<i>Francis Jammes</i> , Smutek.....	289
Poradnia.....	290
Naturalna historia dźwięku.....	291

Jak	292
Szata	293
Biografia.....	294
Dojrzałość.....	295
Program	296
Środa popielcowa.....	297
*** (jeśli na łąkę...)	298
*** (czy nie widzicie...)	299
Transport	300
Wstępując na wzgórze	301
Przedwiośnie	302
U wrót	303
Tak	304
Tractus.....	305
*** (jelita to labirynt...)	306
Księga Rodzaju (I)	307
Księga Rodzaju (II).....	308
Księga Rodzaju (III)	309
Prymicjantowi.....	310
Nowy dzień.....	311
Pogrzeb poety.....	312
Wnętrze dłoni	313
MIASTO	
Próba końca świata.....	316
Piazza di Spagna	317
Echo.....	318
XXXI	319
Turystom	320
Zmierzch bogów	321
<i>Eugenio Montale</i> , <i>Spesso il male di vivere</i>	322
*** (liściasta głowa kolumny...)	323
Koloseum.....	324
Znalezienie krzyża.....	326

Serwetki	327
*** (nie myślałem...)	328
Estetyka grupy Laokoona.....	329
Lekcja Ungarettiego	330
Bocca della Verita	332
Więzienie	333
San Sebastiano	334
Via dei Lugari.....	335
Fontanna i serce.....	336
Tabliczka	337
Laokoon	338
Ars moriendi	339
Opisanie kościoła in Aracoeli	340
Bellini: Pogrzeb Chrystusa	342
Sykstyna	343
<i>Vincenzo Cardarelli</i> , <i>Morire, si</i>	344
<i>Cesare Pavese</i> , <i>Verrà la morte</i>	345
Campo Verano	346
Wirydarz	348
Jak robotnik.....	349
Zawsze.....	350
<i>Mario Luzi</i> , <i>Zdania</i>	351
Serafin	353
Turyn.....	354
Owad	355
*** (sześć piszczałek...)	356
*** (błysk oczu...)	357
Bryły	358
Banalne popołudnie	359
Odwaga	360
*** (fortuna...)	361
Koniec	362
Kto śmieszniejszy.....	363

Grób Keatsa	364
Pies na lotnisku	365
WYSPA	
Wyspa	368
Od środka	369
<i>Giuseppe Ungaretti</i> , Radość rozbitków	370
Malta	371
Nocą na wyspie	372
Ranki na Malcie	373
Początek sezonu polowań	374
Jeżeli Malta	375
Camus po hiszpańsku	376
Grota Kalipso	377
Katedra w La Valetta	378
Caravaggio na Malcie	379
G'gantija	381
Marsalforn	382
Lew	383
Słońce	384
Mała melodia	385
Znowu	386
Fotografia	387
*** (słone morze ...)	388
Nad Sycylią	389
Morze kamień i obłok	390
*** (cierpliwe morze ...)	391
Mała moneta	392
PRZYPISY	393

Wiersze zebrane

Janusz Stanisław Pasierb

Wiersze zebrane

TOM
III

bernardinum
PELPLIN 2021

Nazwa własna zadania realizowanego w ramach programu
Literatura 2021: wydanie w czterech tomach dzieł poetyckich
ks. prof. Janusza Stanisława Pasierba

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury

Redakcja
Maria Wilczek
Ewa Wiorko
Tomasz Tomasiak

Przypisy
Tomasz Tomasiak

Projekt okładki według pomysłu
Ewy Wiorko

Zdjęcie na obwolucie
archiwum **Marii Wilczek**

© Copyright by Maria Wilczek, 2021

© Copyright by Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., 2021

© Copyright by wybór i opracowanie Ewa Wiorko, Tomasz Tomasiak

Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o.
ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin
tel. +48 58 536 17 57, fax +48 58 536 17 26
bernardinum@bernardinum.com.pl
www.bernardinum.com.pl

Skład, druk i oprawa
Drukarnia Wydawnictwa „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

ISBN 978-83-8127-650-4 (SERIA)
ISBN 978-83-8127-653-5 (TOM III)

DOŚWIADCZANIE ZIEMI **(1989)**

SPIS TREŚCI

DOŚWIADCZANIE ZIEMI (1989)

1. peregrynacja wtóra do ziemi świętej.....	7
2. ziemia.....	7
3. niedowierzenie.....	8
4. lądowanie (I).....	8
5. lądowanie (II).....	8
6. państwo Izrael.....	9
7. z lotniska.....	9
8. pierwszy dzień.....	9
9. międzynarodowe sympozjum.....	10
10. Tantur.....	10
11. dom.....	11
12. kruczata.....	11
13. trzynastu.....	12
14. ziemia święta.....	12
15. sny.....	12
16. 24 godziny w Tantur.....	13
17. popołudnie.....	13
18. noc.....	13
19. jesień już.....	14
20. ziemia i księżyc.....	14
21. *** (geometria Tantur...).....	14
22. z góry.....	14
23. ślepiec.....	15
24. uzdrowienie głuchego.....	15
25. tylko Ty.....	15
26. dym w Tantur.....	16
27. lęk.....	16
28. nowy rok.....	16
29. Yom Hakippurim.....	17

30. Betlejem.....	17
31. grotą Narodzenia.....	17
32. przodkowie.....	18
33. kawał drogi.....	18
34. Wyjście.....	19
35. na Synaju	19
36. góra Mojżesza	20
37. *** (pod wieczór...)	20
38. wejście na Górę.....	20
39. wschód na Synaju.....	21
40. zioła pustyni.....	22
41. lekcja	22
42. Katharin.....	22
43. próba	23
44. modlitwa.....	23
45. akwarium w Ejlat.....	23
46. pamięć.....	24
47. zmierzch	24
48. brama Syjonu	24
49. obchodząc mury.....	24
50. in gallicantu.....	25
51. opoka	25
52. Yad Vashem.....	26
53. czytanie	26
54. sukkoth	26
55. w środku.....	27
56. święta Anna krzyżowców	27
57. Simhat Tora	27
58. sadzawka.....	28
59. paralityk.....	28
60. Jerycho	28
61. tyle wody	29
62. skała i morał.....	29
63. *** (spraw byśmy...)	29

64. Getsemani	30
65. stabať mater.....	30
66. bracia.....	30
67. Piłat	31
68. aniołowie	32
69. morze marťwe	32
70. Hakjeldama	32
71. Gehenna	33
72. samotnie	33
73. *** (ziemia w drutach...)	33
74. to pokolenie	34
75. gdyby Jezus.....	34
76. Pier Paolo Pasolini: Ukrzyżowanie	34
77. Sądny Dzień	35
78. jak to będzie	35
79. kopała	35
80. kameleon	36
81. paradoksy	36
82. Samaria	36
83. Genezaret.....	37
84. Genezaret nocą.....	37
85. gdzie owoce.....	37
86. Judasz	38
87. drogi krzyżowe	38
88. macewa	39
89. obudź się harfo	40
90. Zakirchale.....	41
91. 19 lat tutaj.....	42
92. zapamiętać.....	42
93. niebo i ziemia.....	43
94. Nawiedzenie.....	43
95. Ein Karem	44
96. patrol w Jerozolimie	44
97. Gehenna	45

98. pejzaż	45
99. * * * (oschłość posunięta...)	45
100. * * * (czym są...)	46
101. * * * (czy słowo...)	46
102. eschata	46
103. gra w szachy	46
104. „nigdy nie byłaś wdzięczna”	47
105. * * * (tam gdzie się urodził...)	47
106. * * * (wierzchołek cyprysu...)	47
107. nowe osiedla.....	48
108. * * * (czy te ptaki...)	48
109. * * * (czy my się...)	48
110. Getsemani	48
111. Kafarnaum	49
112. Kana	49
113. synagoga w Nazaret.....	50
114. blask cienia.....	51
115. w bóżnicy	51
116. natchnienie.....	52
117. wróżba	52
118. Elohi Elohi.....	52
119. reklama	53
120. litera i duch	53
121. simhat thora.....	53
122. dwanaście słońc	54
123. Benjamin	54
124. wybrany	54
125. pieśń	55
126. „gdzie jest serce twoje”	55
127. prawo	56
128. pati divina.....	56
129. nadmiar	56
130. skąd	57
131. godzina wilków.....	57

132. rocznica	58
133. ogłoszenie petitem	58
134. kilka prostych wskazówek.....	58
135. doświadczanie ziemi	59
136. diabełki na Górze Oliwnej	60
137. powrót.....	61
138. rysunek Leonarda.....	61
139. wrogość.....	61
140. traktat o łasce	62
141. w biblii?.....	62
142. star dentro star fuori	63
143. niepodobne czasy	63
144. rola	64
145. ten kraj.....	64
146. przy Murze	65
147. stara Jerozolima	65
148. żona Lota	65
149. pożegnanie miasta.....	66
150. ostatni wiersz	66

MORZE, OBŁOK I KAMIENI (1992)

1. * * * (morze jak niebo...)	69
2. * * * (obłok jest brwią...)	69
3. * * * (muszla jest kamieniem i morzem).....	69
4. * * * (przenikałem obłoki...)	69
5. * * * (trwanie...).....	69
6. * * * (jesteś kamieniem...)	69
7. * * * (w obłoku litość...).....	70
8. * * * (z obłoków bitwa...).....	70
9. * * * (obłok to zapowiedź...)	70
10. * * * (obłok Zwiastowanie...)	70
11. * * * (obłok nadzieja...)	70

12. *** (w obłoku ptak...)	70
13. *** (morze odbierze ci wszystko...)	70
14. *** (obłok zwodzi kamień...)	71
15. *** (obłokiem czy kamieniem...)	71
16. *** (obłok czystość...)	71
17. *** (grzywy lekkie jak obłok...)	71
18. *** (obłok elegia...)	71
19. *** (morze ocieka ze mnie...)	71
20. *** (niebieski obłok...)	71
21. *** (jedna druga trzecia...)	72
22. *** (twardy obłok...)	72
23. *** (milczy obłok...)	72
24. *** (morze moje wewnętrzne...)	72
25. *** (z kamieniem czekam dnia...)	72
26. *** (w ostatnie dni roku...)	72
27. *** (obłok barok...)	72
28. *** (jestem morzem...)	73
29. *** (cztery strony obłoku...)	73
30. *** (kto tym obłokiem...)	73
31. *** (kto rzuca...)	73
32. *** (obłok uczy się wznosić...)	73
33. *** (morze pociesza...)	73
34. *** (obłok nie zna granic...)	73
35. *** (obłok jest westchnieniem...)	74
36. *** (nieustanna praca morza...)	74
37. *** (obłok opada deszczem...)	74
38. *** (kamień może być wyspą...)	74
39. *** (obłok poranka i zmierzchu...)	74
40. *** (kamień spada w morze...)	74
41. *** (obłoku Mojżesza...)	74
42. *** (zakochałem się w morzu...)	75
43. *** (w środku obłoku może nie być Boga...)	75
44. *** (nurkuję by wyłowić kamień...)	75
45. *** (obłok liść wiosenny...)	75

46. *** (obłok jest bezimienny...)	75
47. *** (obłok na uwięzi...)	75
48. *** (prawda?...)	75
49. *** (obok i kamień samotne...)	76
50. *** (obłok ta sama twarz...)	76
51. *** (obłok unosi Dedala...)	76
52. *** (morze kocha ciała...)	76
53. *** (obłok to może kryształ soli...)	76
54. *** (obłok ostrzega...)	76
55. *** (obłok ulatuje z wiatrem...)	76
56. *** (wyprowadzony na manowce przez obłok...)	77
57. *** (nie być z kamienia...)	77
58. *** (obłok się przetarł...)	77
59. *** (z obłokiem pod głową...)	77
60. *** (ogarnąć morze...)	77
61. *** (obłok uwalnia...)	77
62. *** (nie zabije cię kamień...)	77
63. *** (obłok wniebowstąpił...)	78
64. *** (odpłynęły obłoki...)	78
65. *** (obłok o świcie...)	78
66. *** (obłok trzecia ojczyzna...)	78

TEN I TAMTEN BRZEG (1993)

I	
lipiec '90	82
lipiec, popołudnie	83
Monte Amiata	84
źniwa	85
Val d'Orcia	86
po źniwach	87
*** (chmury aż granatowe...)	89
zbędne	90

nocą.....	91
gra w szachy	92
epitafium.....	93
drzewa.....	94
*** (czy śmierć ...)	95
śmierć Ikara.....	96
*** (kochając tak życie...)	97
bieg	98
jak zginął.....	99
drugie życie	100
w Endor.....	101
pogrzeb	102

II

studnia	104
list z Florencji.....	105
Beccafumi.....	107
mistrzowie	108
precyzja mistyki.....	109
ostatnia wieczerza.....	110
<i>nemo dat</i>	111
lody	112
mała recepta na szczęście doczesne	113
trzecia epoka	114
sonata per archi.....	115
Karin i Magda	116
owady	117
metamorfozy	118
widzieć	119
In memoriam	120

III

Kaplica Najświętszego Sakramentu.....	122
fontanna delle tartarughe	123

San Zeno.....	124
wspomnienie.....	125
wczoraj.....	126
5 sierpnia	127
Jakub.....	128

IV

Ogród.....	130
pamięci Wierzyńskiego.....	131
na pomnik Verlaine'a w Ogrodzie Luksemburskim.....	132
„Nimfea” Moneta.....	133
*** (ma dosyć czasu...)	134
5 minut Ogrodu.....	135
portret	136
*** (najprawdziwsza...)	137
akademizm	138
*** (mówisz...)	139
*** (Nike bezskrzydła...)	140
niedawno	141
autobusem	142
entfernt.....	143
pomiędzy	144
list z Lizbony	145
Fatima	149
Europa – świat.....	150
<i>Geistliche Abendmusic</i>	151

PUSTE ŁĄKI (1993)

PUSTE ŁĄKI

Puste Łąki	156
żał.....	157
wieś.....	158

jabłoń i dąb.....	159
Liwiec.....	160
tatarak.....	161
drzewa.....	162
codziennie.....	163
drewniany dom.....	164
pies.....	165
obłok.....	166
kamienie.....	167
wrześniowy wieczór.....	168
jesienią.....	169
ojczyzna.....	170
*** (a z tego dębu...).....	171
rozpamiętywanie.....	172
wsiowi żebracy przyglupki.....	173

NIEMOŻLIWA MIŁOŚĆ

to samo wszędzie.....	176
*** (nie wiedziałem...).....	177
czasem.....	178
pytania.....	179
każ mi przyjść.....	180
wiersz afrykański.....	181
kiedy.....	182
przypowieść o ziarnie.....	183
płacz Dawida.....	184
mówi Judasz.....	185
rozdarcie.....	186
*** (ze wszystkiego...).....	187
modlitwa.....	188
jak bokser.....	189
uwolnienie świętego Piotra.....	190
wieczór Wszystkich Świętych.....	191
lęk.....	192

w szpitalu.....	193
Panie.....	194
pilne wezwania.....	195

RZEKA CZY MOST

*** (czy widzisz...).....	198
La Muta.....	199
odwagi Kaliope.....	200
Ikar.....	201
list z Kanady.....	202
ulica.....	203
*** (czy kręgi życia...).....	204
Pekin, maj/czerwiec 1989.....	205
film.....	207
z labiryntu.....	208
odejście.....	210
na katarynce.....	211
jak.....	212
commedia dell'arte.....	213
agon.....	214
być pisarzem.....	215
do młodego poety.....	216

BUTELKA LEJDEJSKA (1995)

butelka lejdejska.....	219
Holandia 1991.....	220
ćwiczenia.....	221
Waterloo.....	222
szansa.....	224
velden met blauwe lucht.....	225
pomnik.....	226
mężczyzna i kobieta.....	227

wizja	228
Pigmalion	229
Wilhelm Tell '91.....	230
życiorysy	231
*** (nad parnym ogrodem...)	232
droga na górę Sokei	233
haiku mistrza Dogena.....	234
*** (Bóg stworzył świat...)	235
*** (milczą korzenie...)	236
poeci i uczniowie.....	237
cisza Mozarta	238
wiejskie epitafium.....	240
twarz i maska	241
Deus faber.....	242
odejścia powroty.....	243
*** (błysk na samym dnie...)	244
*** (idę do źródła...)	245
bądź gotów stań we drzwiach	246
odkrycia.....	247
bogowie greccy	248
syn marnotrawny.....	249
być.....	250
Fudzi-jama.....	251
*** (milczenie...)	252
tkaniny	253
*** (zmęczone kwiaty...)	254
*** (białe motyle...)	255
*** (sierpniowa czułość...)	256
*** (aż dwa księżycy	257
głowa posągu.....	258
*** (nie ujrzyś twarzy...)	259
Waga.....	260

HAIKU ŻARNOWIECKIE (2003)

*** (ciepło jak czułość...)	263
*** (wiosenne łągi...)	263
*** (Bóg wkłada szaty...)	263
*** (pióro na wodzie...)	263
*** (słońce przez chmury...)	263
*** (olszyny brzozy...)	263
*** (nuta z metalu...)	263
*** (kwietniowa łąka...)	264
*** (buczenie trzmieli...)	264
*** (lipy kwitnące...)	264
*** (basowa nuta...)	264
*** (flok o poranku...)	264
*** (pada ciepły deszcz...)	264
*** (blask popołudnia...)	264
*** (różowe trawy...)	265
*** (ciemnieje mięta...)	265
*** (ciemnozielone...)	265
*** (różowe trawy...)	265
*** (to jest południe...)	265
*** (ciała jak dźwięki...)	265
*** (zapada wieczór...)	265
*** (pająk snuje nić...)	266
*** (w lśniącej ciemności...)	266
*** (podnosi rogi...)	266
*** (kościół w Tymawie...)	266
*** (winorośl w oknie...)	266
*** (liliowym makom...)	266
*** (soczystość wiosny...)	266
*** (pole jęczmienia...)	267
*** (lato tak wielkie...)	267
*** (pijane lipcem...)	267
*** (pod ciężkim słońcem...)	267

*** (złoty błysk w morzu...)	267
*** (pożar południa...)	267
*** (na naszej plaży...)	267
*** (w lipcowej spiece...)	268
*** (susza spopiela...)	268
*** (jestem zgubiony...)	268
*** (wśród żółtych kłosów...)	268
*** (krajobraz ciała...)	268
*** (w wieczornej ciszy...)	268
*** (zardzewiał wieczór...)	268
*** (w cierpkiej zieleni...)	269
*** (czy pamiętają...)	269
*** (pod zarostem trzciny...)	269
*** (szeleszczą liście...)	269
*** (jezioro w lesie...)	269
*** (spadają gwiazdy...)	269
*** (na próżno klęska...)	269
*** (wczoraj wieczorem...)	270
*** (uspokojenie...)	270
*** (w liście z Nicei...)	270
*** (słońce za drzewem...)	270
*** (którzy odejdą...)	270
*** (płowieją lisy...)	270
*** (Iśni tak wspaniale...)	270
*** (ciężkie obłoki...)	271
*** (przepływa chmura...)	271
*** (blask się przesuwa...)	271
*** (jesień na niebie...)	271
*** (obłoki z waty...)	271
*** (w wilgotny wieczór...)	271
*** (lato z jesienią...)	271
*** (moje pragnienie...)	272
*** (tuż nad pagórkiem...)	272
*** (śnieżne obłoki...)	272

*** (słońce wrzucone...)	272
*** (czy tylko jedną...)	272
*** (jak kwiaty ostu...)	272
*** (zamglone niebo...)	272
*** (upadły mury...)	273
*** (słońce bolejące...)	273
*** (przelotne miasta...)	273
*** (wykonało się...)	273
*** (z twojego lotu...)	273
*** (wiersze daleko...)	273
*** (egipskie wargi...)	273
*** (blizny zostały...)	274
*** (za dymem morze...)	274
*** (nareszcie słota...)	274
*** (rzą konie u chmur...)	274
*** (łabędź się zrywa...)	274
*** (już niedaleko...)	274
*** (zgiełk świata milczy...)	274

WIERSZE ROZPROSZONE

Z TOMU WIERSZE WYBRANE (1988)

czarne zwiastowanie	278
misjonarz	279
murzyński męczennik	280
leiben	281
*** (starczy jeden liść...)	282

Z WIERSZY NIEPUBLIKOWANYCH *HAIKU* (1982–1983)

*** (uszliśmy z klęski...)	284
*** (jest tylko ciało...)	284

WIERSZE OPUBLIKOWANE W CZASOPISMACH

Modlitwa matki	286
Modlitwa syna.....	287
krzyże nocą.....	288
takie królestwo	290
Bóg nie ponosi klęski	292
INRI.....	293
przysłowie.....	294

PRZEKŁADY OPUBLIKOWANE

<i>Tukaram</i> , *** („Kto kupi Boga...)	296
<i>Tukaram</i> , *** (Świat mnie osacza...)	297
<i>Tukaram</i> , *** (Jeśli się modlisz do Boga)	298
<i>Tukaram</i> , *** (Moja lampa goreje)	299
<i>Tukaram</i> , *** (mój ciemny Bóg)	300
[<i>anonim</i>], Modlitwa o pokój	301

PRZYPISY	304
-----------------------	-----

Wiersze zebrane

Janusz Stanisław Pasierb

Wiersze zebrane

TOM
IV

bernardinum
PELPLIN 2021

Nazwa własna zadania realizowanego w ramach programu
Literatura 2021: wydanie w czterech tomach dzieł poetyckich
ks. prof. Janusza Stanisława Pasierba

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego
i Sportu pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury

Redakcja
Maria Wilczek
Ewa Wiorko
Tomasz Tomasiak

Przypisy
Tomasz Tomasiak

Projekt okładki według pomysłu
Ewy Wiorko

Zdjęcie na obwolucie
archiwum **Marii Wilczek**

© Copyright by Maria Wilczek, 2021

© Copyright by Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., 2021

© Copyright by wybór i opracowanie Ewa Wiorko, Tomasz Tomasiak

Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o.
ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin
tel. +48 58 536 17 57, fax +48 58 536 17 26
bernardinum@bernardinum.com.pl
www.bernardinum.com.pl

Skład, druk i oprawa
Drukarnia Wydawnictwa „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

ISBN 978-83-8127-650-4 (SERIA)
ISBN 978-83-8127-654-2 (TOM IV)

INEDITA

SPIS TREŚCI

INEDITA

Landy.....	7
wróżby.....	8
Englischer Garten.....	9
*** (Tam gdzie króluje cisza...)	10
Indra-dżala	11
pejzaż na Gwiazdkę.....	12
naśladowanie.....	13
ptak lecący równo z pociągiem.....	14
miasta.....	15
portret artysty	16
czerwiec	17
pocztówka z British Museum	18
chrzcielnica.....	19
sąd szczegółowy.....	20
jestem miastem	21
*** (w piątek 30 marca '84...)	22
niejasno.....	23
*** (mur stygnie...)	24
piosenka.....	25
rzeki.....	26
sąd.....	27
porównanie.....	29
wiersze.....	30
tancerka	31
poeci.....	32
ziarna.....	33
7 stycznia	34
*** (za oknami...)	35
Jones Beach	36
Herkules potyka się z lwem.....	37

11 listopada 1918.....	38
1980.....	39
*** („a gdzie jest nasz Bóg zawołany”...)	40
antologia.....	41
Apollo i Marsjasz.....	42
archeologia.....	43
Arkona.....	44
babka.....	45
*** (bracia z Haiti...)	46
budzik.....	47
buty.....	48
Chrystus przy kolumnie Rembrandta.....	49
*** (ciało nie mieści się...)	50
co liturgia robi z księżmi.....	51
*** (co masz w oczach...)	52
co noc.....	53
co się z nami stało.....	54
*** (co sprawia iż czujesz...)	55
czułość.....	56
czym jest słońce.....	57
czytanka starożytna.....	58
dawne muzeum lateraneńskie.....	59
demon południa.....	60
dłaczego te schody.....	61
drzewo.....	62
dwoje.....	63
dziadek.....	64
dzieła i miłości.....	65
etnologia.....	66
fara świętojańska w Toruniu.....	67
genealogia.....	68
haiku.....	69
imiona.....	70
inicjacja.....	71

jak pojąć.....	72
Jakub i Anioł.....	73
jesień w Museo delle Terme.....	74
Kajlasanatha.....	75
Kamień Pomorski.....	76
kantan.....	77
*** (kiedy w zimne...)	78
Koloseum I.....	79
Koloseum II.....	80
Koloseum III.....	81
*** (kończy się pustynne...)	82
kwę.....	83
kwiaty z naszych stron.....	84
L. Le Nain, Zwycięstwo.....	85
*** (lato...)	86
lekcja.....	87
lekcja Szekspira.....	88
leśniczówka Kąkol.....	89
*** (liście przeszyte...)	90
loteria.....	91
mes excuses.....	92
*** (minuty godziny...)	93
mozaika w apsydzie.....	94
na gitarze.....	95
na schodach.....	96
nigdy.....	98
*** (Noe buduje arkę...)	99
normalnie.....	100
Notre Dame de Poitiers.....	101
nowoczesne kościoły na Zachodzie.....	102
obraz.....	103
odjazd.....	104
*** (odpływają porty...)	105
ofiara Abrahama.....	106

*** (o gdyby dusze mogły...)	107
ogrody po raz ostatni	108
ojcowizna	109
o zachodzie	111
pełnia	112
pietà	113
*** (pióro białego ptaka...)	114
pocałunki	115
*** (podczas burzy...)	116
pogrzeb kardynała	117
*** (po nocy...)	118
*** (pomyślałem o tobie...)	119
portal Saint Chapelle	120
portret poety z synkiem i psem	121
portret Goi	122
*** (powoli odbija nadbrzeże...)	123
*** (prostokątne powietrze...)	124
proza	125
*** (przeżycie nicość...)	126
romantyczność	127
rycina	128
rymy	129
Saragossa Polaków	130
serce w mieście	131
Słońce, gwiazdy, ziemia i człowiek	132
*** (słucham uważnie...)	133
sosna	134
spostrzeżenia	136
*** (staloryt...)	137
Synowie i bracia	138
*** (szum skrzydeł...)	139
tabernakulum Adama Kraffta	140
tak trzymać	141
ten żal	142

tragedia królewska	144
*** (twój sen jest dalszy...)	145
u Chińczyków	146
u progu	147
uchodźca	148
umarłeś	149
Upiór	150
Villa Adriana	151
*** (w dzień można było...)	152
w notesie	153
wędrownica	154
wigilia	155
wycieczka szkolna zwiedza ekspozycję Rembrandta	156
*** (w zimowe poranki...)	161
*** (ze spokojem...)	162
zmiana	163
zmiana wart 9 maja	164

PRZEKŁADY NIEPUBLIKOWANE

<i>Paul Eluard, Aux grandes inondations de soleil</i>	167
<i>Pierre Emmanuel, Un arbre nu</i>	168
<i>Dag Hammarskjöld, 11.06.61</i>	169
<i>Pierre Jean Jouve, Vrai corps</i>	170
Antun Branko Šimić, poeci	171
<i>Antun Branko Šimić, moje przeobrażenia</i>	172
<i>Antun Branko Šimić, modlitwa w drodze</i>	173
<i>Tukaram, *** (Widzieć innych ludzi braki?...)</i>	174

PRZYPISY	165
NOTA WYDAWCÓW	177
SPIS UTWORÓW	195
ALFABETYCZNY SPIS UTWORÓW.....	241